

SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE “THE
FUTURE STARTS WITH US: TOWARDS THINKING,
TECHNOLOGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT”
VOLUME 1. ISSUE 1. 2025

SUN’IY INTELLEKTNING MEHNAT BOZORIGA TA’SIRI

Turdiyeva Umribonu Dilshod qizi

E-mail:turdiyevaumribonu@gmail.com

,”Toshkent irrigatsiya va qishloq xo’jaligini
mexanizatsiyalash muhandislari instituti”

Milliy tadqiqot universiteti “Filologiya va tillarni o’qitish
(ingliz tili)”yo’nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun’iy intellekt texnologiyalarining mehnat bozoriga bo’lgan ijobiy va salbiy ta’siri tahlil qilinadi. Yangi ish o’rinlarining paydo bo’lishi ,ayrim kasblarning yo’qolib borishi,zamonaviy kasbiy ko’nikmalarga bo’lgan talab oshishi kabi holatlar ko’rib chiqilgan.Tahlillar asosida xulosa va takliflar berilgan.

Аннотация: В данной статье анализируется положительное и отрицательное влияние технологий искусственного интеллекта на рынок труда. Рассматриваются такие явления, как появление новых рабочих мест, исчезновение некоторых профессий и рост спроса на современные профессиональные навыки. На основе анализа представлены выводы и предложения.

Annotation: This article analyzes the positive and negative impacts of artificial intelligence technologies on the labor market. It examines phenomena such as the emergence of new jobs, the disappearance of certain professions, and the growing demand for modern professional skills. Based on the analysis, conclusions and recommendations are provided.

Kalit so’zlar: Sun’iy intellekt,mehnat bozori,avtomatlashtirish,kasbiy ko’nikma.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, рынок труда, автоматизация, профессиональные навыки.

Keywords: Artificial intelligence, labor market, automation, professional skills.

**SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE “THE
FUTURE STARTS WITH US: TOWARDS THINKING,
TECHNOLOGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT”
VOLUME 1. ISSUE 1. 2025**

Sun'iy intellekt (SI) bugungi kunda sanoat, ta'lim, sog'liqni saqlash va xizmat ko'rsatish sohalarida keng qo'llanilmoqda. SI texnologiyalarining jadal rivojlanishi mehnat bozorida sezilarli o'zgarishlarga olib kelmoqda. Dastlab bu texnologiyalar inson mehnatini yengillashtirish va samaradorligini oshirish maqsadida joriy etilgan bo'lsa-da, hozirgi kunda ularning avtomatlashtirish darajasi ayrim kasblarning yo'qolib ketishiga ham olib kelmoqda. So'nggi yillarda ko'plab tashkilotlar oddiy ma'lumotlarni qayta ishlash, muomala qilish va xizmat ko'rsatish kabi vazifalarni SI yordamida amalga oshirishni boshladi. Bu esa ba'zi lavozimlar qisqarishiga sabab bo'lmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellekt yangi ish o'rinlarini ham yaratmoqda, xususan, IT, ma'lumotlarni tahlil qilish va texnik xizmat ko'rsatish sohalarida. Yana bir muhim jihat-SI sharoitida yangi kasbiy ko'nikmalarga bo'lgan talab oshmoqda. Bugungi kunda har bir xodim raqamli savodxonlik, ma'lumotlar bilan ishlash va texnologiyalarni tushunish ko'nikmalariga ega bo'lishi talab etiladi. Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'sirini chuqurroq tushunish uchun global tajriba va tahlillarga e'tibor qaratish lozim.

“ChatGPT” kabi generativ sun'iy intellekt texnologiyalari ommalashib borar ekan, ular mehnat bozori kelajagini ham o'zgartirmoqda. Ba'zilar ommaviy ishsizlik yuz berishidan xavotirda bo'lsa, boshqalar inson va sun'iy intellekt hamkorligida yaratiladigan yorqin kelajakdan umidvor. Avtomatlashuv bir asrdan beri dunyo bo'ylab ish bozoriga ta'sir o'tkazmoqda. U ish o'rinlarini yo'q qilish bilan birga, yangilarini ham yaratadi. Mutaxassislar endi sun'iy intellektning bu borada qanday o'zgarishlar qilishini o'rganmoqda. Brukings instituti tahlilchisi Sanjay Patnaikka ko'ra, generativ sun'iy intellekt bir vaqtlar faqat odamlar ishlagan sohalarga kirib bormoqda. “Eng yuqori xavf ostida bo'lgan ishlar, albatta, boshlang'ich darajadagi ishlardir. Marketing bo'yicha tahlilchilar, tadqiqotchilar, moliyaviy tahlilchilar, nisbatan oson avtomatlashtirilishi mumkin bo'lgan ishlar bular”, - deydi u. Ammo malakali kadrlar ham yetishmayapti. Xalqaro robototexnika federatsiyasi vakili Syuzan Biellerning aytishicha, sun'iy intellektsiz ham ba'zi ishlar yo'qoladi. “Yo'qolib ketadigan bu ishlarni hech kim o'rganmayapti. Bunga payvandchi yaxshi misol bo'la oladi. Biz bu ishda robotlardan foydalanyapmiz va barcha kerakli payvandlash ishlarini bajara olyapmiz”, - deydi u. Ishning kelajagi instituti vakili Abigayl Gilbert fikricha, sun'iy intellekt qila olmaydigan ishlar ham bor. “Biznesda muloqot, tanqidiy fikrlash va yetakchilikka hali ham katta va doimiy talab bor. San'at va gumanitar sohalardan chiqqan iste'dodlar mehnat bozori uchun

**SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE “THE
FUTURE STARTS WITH US: TOWARDS THINKING,
TECHNOLOGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT”
VOLUME 1. ISSUE 1. 2025**

muhim ahamiyatga ega bo'lib qolmoqda”, - deydi u.Niagara universitetidan Shoun Deylining aytishicha, sun'iy intellekt kuchayib borar ekan, ishda qolishning bir yo'li shu sohaning mutaxassisiga aylanishdir. "Bu texnikani tushunadiganlarning qobiliyati yuqori baholanadi. Ular generatorlar yordamida noyob matn, surat, video va dasturlar yaratishi mumkin”, - deydi u.Shu maqsadda Oq uy kelasi yilgacha federal idoralardagi sun'iy intellekt bo'yicha mutaxassislar sonini 500 kishiga oshirish rejasini e'lon qildi.

Sun'iy intellekt mehnat bozoriga ikki xil yo'nalishda ta'sir ko'rsatmoqda: birinchisi, mavjud ish o'rinlarining qisqarishi, ikkinchisi esa, yangi ish o'rinlarining yaratilishidir. Bu holat iqtisodiy tuzilma, ta'lim tizimi va davlat siyosatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Mehnat bozori uchun dolzarb muammo —bu yangi sharoitlarga moslashish va kasb egalarining raqobatbardoshligini ta'minlashdir.Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari, ayniqsa, takrorlanuvchi va standartlashtirilgan vazifalarni bajaruvchi kasblarni avtomatlashtirishga olib kelmoqda. McKinsey Global Institute hisobotiga ko'ra, 2030 yilga borib 800 millionga yaqin ish o'rni yo'qolishi mumkin. Ammo, bu bilan bir qatorda, 550 milliondan ortiq yangi ish o'rni paydo bo'lishi prognoz qilinmoqda. Bu yangi ish o'rinlari sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili, dasturlash, kibermuhandislik kabi sohalarda bo'ladi.

AI tomonidan yoqilgan avtomatlashtirish turli sohalarda muntazam va takrorlanuvchi vazifalarni avtomatlashtirish imkoniyatiga ega. Bu ish unumdorligini oshirish va korxonalar uchun xarajatlarni kamaytirishga olib kelgan bo'lsa-da, bu ish joylarini almashtirish bilan bog'liq xavotirlarni ham keltirib chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ishlab chiqarish, transport va mijozlarga xizmat ko'rsatish kabi muayyan ish toifalari avtomatlashtirishga ayniqsa zaifdir. Biroq, tarix shuni ko'rsatadiki, ish o'rinlari avtomatlashtirilgani sayin yangi rollar paydo bo'ladi va ishchi kuchi moslashadi.Avtomatlashtirish umuman ishdan bo'shatish bilan emas, balki ish talablarining o'zgarishi va qayta malaka oshirish zarurati bilan teng kelishini tan olish juda muhimdir. Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt ham inson imkoniyatlarini oshirish imkoniyatiga ega, bu esa ish tabiatini o'zgartirishga olib keladi. Ishchilarni to'liq almashtirish o'rniga, bu texnologiyalar xodimlarni murakkab muammolarni hal qilish, ijodkorlik va strategik fikrlashga e'tibor berishga imkon beradi. AI ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish va mijozlarga xizmat

**SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE "THE
FUTURE STARTS WITH US: TOWARDS THINKING,
TECHNOLOGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT"
VOLUME 1. ISSUE 1. 2025**

ko'rsatishda yordam berishi mumkin, bu esa ishchilarga yanada samaraliroq va samaraliroq bo'lishga imkon beradi.

Sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri davlatning iqtisodiy rivojlanish darajasiga, aholining raqamli savodxonligiga va texnologik infratuzilmaning mavjudligiga bog'liq. Rivojlangan davlatlarda avtomatlashtirish sur'ati yuqori bo'lsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda bu jarayon sekinroq kechmoqda. O'zbekiston sharoitida ham raqamli iqtisodiyotga o'tish, sun'iy intellektni joriy etish, yoshlarning texnologik bilimlarini oshirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Yangi ish o'rinlari, odatda, yuqori malakali xodimlarni talab qiladi. Shuning uchun ta'lim tizimi zamon talablariga mos ravishda qayta ko'rib chiqilishi kerak. Sun'iy intellekt sohasida yetarli bilimga ega mutaxassislarni tayyorlash, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish dolzarb vazifalardan biridir. Raqobatbardosh kasb egalarini tayyorlashda oliy ta'lim muassasalari, qayta tayyorlash markazlari va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, sun'iy intellekt inson mehnatini to'liq almashtirmaydi, balki uni to'ldiradi. Inson va sun'iy intellekt o'rtasida hamkorlik modelini shakllantirish mehnat unumdorligini oshiradi. Masalan, tibbiyotda sun'iy intellekt diagnostika jarayonini tezlashtiradi, ammo yakuniy qaror qabul qilish shifokor zimmasida qoladi. Shu kabi yondashuvlar boshqa sohalarda ham tatbiq etilmoqda.

O'zbekiston Respublikasida "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida sun'iy intellektni rivojlantirish, AKT sohasida kadrlar tayyorlash va IT Park infratuzilmasini kengaytirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rilmoqda. Shuningdek, sun'iy intellekt bo'yicha maxsus oliy ta'lim yo'nalishlari ochilgan. Biroq, texnologik o'zgarishlarga tez moslasha oladigan, amaliy ko'nikmaga ega kadrlarni tayyorlash hamon dolzarb muammo bo'lib qolmoqda.

Mehnat bozori ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda, quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

Sun'iy intellektidan eng ko'p zarar ko'rishi mumkin bo'lgan kasblarni aniqlash va bu sohaga oid qayta tayyorlash dasturlarini ishlab chiqish;

O'rta va oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt asoslarini o'rgatish;

**SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE “THE
FUTURE STARTS WITH US: TOWARDS THINKING,
TECHNOLOGY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT”
VOLUME 1. ISSUE 1. 2025**

*Kasb-hunar kollejlari va texnikumlarda sun’iy intellekt sohasida
amaliy mashg‘ulotlar sonini ko‘paytirish;*

*Raqamli infratuzilmani rivojlantirish orqali masofaviy ish
imkoniyatlarini kengaytirish;*

*Mehnat bozoridagi o‘zgarishlarni doimiy monitoring qilish va mos ravishda
davlat siyosatini ishlab chiqish.*

Xulosa qilib aytganda, sun’iy intellekt texnologiyalarining mehnat bozoriga ta’siri inkor etib bo‘lmaydigan haqiqatdir. Bu ta’sirni ijobiy tomonga yo‘naltirish uchun davlat, ta’lim muassasalari va xususiy sektor o‘zaro hamkorlikda faoliyat yuritishi zarur. Kasb egalarining yangi sharoitlarga moslashuvi, raqamli ko‘nikmalarni egallashi va doimiy o‘qitilishi mehnat bozori barqarorligining asosiy omilidir. Kelajakda sun’iy intellekt bilan muvaffaqiyatli hamkorlik qilish — har bir inson uchun zaruriy ko‘nikmaga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. <https://www.amerikaovozi.com/a/7626549.html>
2. McKinsey Global Institute. Jobs lost, jobs gained: Workforce transitions in a time of automation. 2020.
3. IMF. Gen-AI: Artificial Intelligence and the Future of Work. Staff Discussion Note SDN/2024/001.
4. World Economic Forum. Future of Jobs Report. 2023.
5. UNDP. Digital Economy of Uzbekistan. 2025.
6. Toshpolatova Shirin. Ethics of AI Technologies in Civil Service Training. Int J Philos. 2025.
7. OECD. Artificial Intelligence in Workplaces: Trends and Challenges. 2023.
8. Raqamli O‘zbekiston – 2030 strategiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori, 2020.